

ми, впливають на визначення економічних, соціальних та екологічних пріоритетів її розвитку. Лише врахування сукупної дії факторів забезпечить формування конкурентоспроможних регіональних агропродовольчих систем.

Література

1. Іванух Р.А. Аграрна економіка і ринок / Р.А. Іванух, С.Л. Дусановський, Є.М. Білан. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка", 2003. – 256 с.
2. Кириленко І.Г. Агропромисловий розвиток України – криза невикористаних можливостей / І.Г. Кириленко, В.В. Дем'янчук, Б.В. Андрущенко, В.С. Жигадло, О.В. Сікачина // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2011. – № 3. – С. 16-22.
3. Trends and Waves. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.sustainability.com>
4. Ладика В.І. Розвиток сільських територій: стан та перспективи / В.І. Ладика // Пропозиція : Український журнал з питань агробізнесу. – 2011. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.propozitsiya.com>.
5. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державна служба статистики України / за ред. О.Г. Осауленка. – К. : ТОВ "Август Трейд", 2012. – 559 с.
6. Сільське господарство України / Державна служба статистики України / за ред. Н.С. Власенко. – К. : Вид-во "Наука", 2012. – 376 с.
7. Янків М.Д. Організаційно-економічні механізми розвитку і функціонування АПК України : монографія / М.Д. Янків. – Львів : Вид-во "Коопосвіта", 2000. – 450 с.
8. Стадницький Ю.І. Просторова організація соціально-економічних систем: словник-довідник / Ю.І. Стадницький, І.М. Комарницький. – Львів : Вид-во "Апріорі", 2010. – 464 с.

Станасюк Н.С. Факторы формирования региональной агропродовольственной системы

Проанализированы факторы, которые имеют важное влияние на формирование региональной агропродовольственной системы. Сформирована их классификация и проанализированы региональные особенности их влияния. Определены пространственные факторы формирования региональной агропродовольственной системы.

Ключевые слова: фактор, региональная агропродовольственная система, формирование агропродовольственной системы.

Stanasyuk N.S. Factors of formation regional agro-food system

The factors which have difficult influence on formation regional agro-food system are analyzed. The its classification is make and regional peculiarity of its influence is analyzed. The space factors of formation regional agro-food system are determined.

Keywords: factor, regional agro-food system, formation of agro-food system.

УДК 657.221

Здобувач О.І. Тивончук¹ – Львівська КА

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто особливості організації та проведення внутрішнього контролю кредитних операцій підприємства, визначено основні напрями його удосконалення. Досліджено специфічні особливості внутрішнього контролю як засобу управління діяльністю підприємства. Визначено основних суб'єктів внутрішнього контролю кредитних операцій підприємства. Охарактеризовано систему внутрішнього контролю позикового капіталу у формі банківських кредитів.

Ключові слова: внутрішній контроль, кредитні операції, позиковий капітал, підприємства, банківські кредити.

¹ Наук. керівник: доц. М.В. Корягін, канд. екон. наук – Львівська КА

Постановка проблеми. В умовах сучасного розвитку товарного виробництва, коли воно набуло загального характеру, стан економічних зв'язків не тільки в межах однієї країни, а й в усьому світі дуже ускладнився. Все частіше важливим джерелом фінансування діяльності підприємств виступають кредитні ресурси.

Використання та повернення кредитів потребує суворого контролю за їх станом та рухом, а для цього необхідні детальні дані за кожним видом кредиту, його сумою, строками повернення, нарахованими процентам за користування. Складні операції з виникнення, погашення та нарахування відсотків за банківськими кредитами неможливі без точного та динамічного обліку і контролю всіх ситуацій, що виникають за такими боргами. Отже, питання організації та порядку бухгалтерського обліку та контролю кредитів банку набувають актуальності.

Метою дослідження є визначення особливостей організації та проведення внутрішнього контролю кредитних операцій підприємства та його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Внутрішній контроль передбачає перевірку дотримання умов законодавчих і нормативних актів за здійсненнями господарськими операціями та оцінку економічності та ефективності операцій, проведених на підприємстві. Питання внутрішнього контролю досліджували багато вітчизняних науковців, вчених та дослідників. Так, М.В. Дубініна зазначає, що внутрішній контроль господарської діяльності підприємства переслідує інші цілі на відміну від зовнішнього контролю і зазвичай здійснюється з метою знаходження шляхів ефективнішого управління підприємством, резервів для підвищення результатів суб'єкта господарської діяльності, та, як наслідок, виконання основної мети управління – підвищення добробуту власників підприємства [4, с. 9].

Як зауважують окремі дослідники, актуальність проблем контролю системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності полягає у тому, що удосконалення контролю системи бухгалтерського обліку дасть змогу ефективніше встановлювати причини порушень із метою усунення негативних явищ і недопущення їх у майбутньому [1]. "Внутрішній контроль – стверджує проф. М.Д. Корінько, – це система заходів, визначених керівництвом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного виконання усіма працівниками своїх обов'язків щодо забезпечення та здійснення господарських операцій. Внутрішній контроль визначає законність цих операцій та їх економічну доцільність для зазначеного підприємства" [5].

Варто зауважити, що внутрішній контроль має притаманні саме цьому виду контролю специфічні особливості, які відрізняють його від інших видів контролю [2, с. 45] (рис. 1).

Таким чином, внутрішній контроль виокремлюється від загальної системи фінансово-господарського контролю та постає фундаментальним засобом управління господарською діяльністю підприємства. Як і інші види контролю, внутрішній контроль кредитних операцій має свої предмет, об'єкт, суб'єктів, цілі, завдання, процес, технологію та методи здійснення.

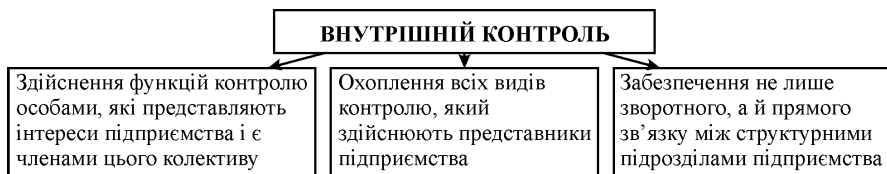

Рис. 1. Специфічні особливості внутрішнього контролю, як засобу управління діяльністю підприємства

Предметом внутрішнього контролю кредитних операцій виступають господарські операції із залучення банківських кредитів, цільового їх використання та погашення основної їх суми – тіла кредиту і сплати відсотків за ним. Об'єктом внутрішнього контролю є залучені суми кредиту та витрати на його залучення. Суб'єктами ведення внутрішнього контролю кредитів банку виступають:

- управлінський персонал, покликаним якого є забезпечення ведення попереднього, поточного та наступного внутрішнього контролю банківських кредитів;
- бухгалтерська служба, яку очолює головний бухгалтер підприємства, який водночас повинен забезпечувати контроль на всіх стадіях залучення, використання та повернення банківських кредитів;
- спеціалізовані служби внутрішнього контролю підприємства, до яких належать наглядові ради, ревізійні комісії, інвентаризаційні комісії, комісії з розслідування незвичайних подій, внутрішні аудиторські служби.

Отже, власник підприємства може самостійно обирати коло осіб, які будуть забезпечувати здійснення внутрішнього контролю кредитних операцій підприємства та забезпечувати цим самим законність, доцільність та раціональність операцій із залучення останніх. Безумовно, створення спеціальної служби внутрішнього контролю виключно банківських кредитів буде економічно недоцільне, адже буде потребувати здійснення додаткових витрат на створення та забезпечення функціонування такої служби. Тому, на наш погляд, більш доцільним буде призначення та наділення обов'язками із забезпечення здійснення внутрішнього контролю відповідного працівника бухгалтерської служби підприємства або відділу контролю, якщо такий існує на підприємстві. Цей спеціаліст повинен бути обізнаний з закономірностями бухгалтерського обліку та контролю. Такий спеціаліст бухгалтерської служби підприємства буде провадити попередній, поточний та наступний внутрішній контроль відображення та здійснення операцій із залучення банківських кредитів суб'єктом господарювання. Сукупність суб'єктів внутрішнього контролю позикового капіталу у формі банківських кредитів можна зобразити так (рис. 2).

Принципи внутрішнього контролю кредитних операцій відповідають загальним та специфічним принципам контролю. Це принципи всебічності, всеосяжності, регулярності, дієвості, комплексності, об'єктивності, конкретності, економічності, запобігання порушенням, виявлення відхилень та інші. Дотримання цих принципів, на наш погляд, буде забезпечувати ефективність та раціональність контрольних дій, проведених на підприємстві.

Рис. 2. Суб'єкти внутрішнього контролю кредитних операцій

Метою внутрішнього контролю кредитних операцій виступає дослідження законності та доцільності господарських операцій із залучення, використання та погашення підприємством банківських кредитів та відсотків за ними, оцінення стану кредитних відносин для розроблення комплексу заходів щодо забезпечення їх відповідності стратегіям розвитку підприємства.

На виконання поставленої мети внутрішнього контролю кредитних операцій завдання внутрішнього контролю цього об'єкта, полягають у такому: надання інформації щодо процесів залучення, використання та погашення сум банківських кредитів та відсотків за ними; забезпечення прийняття доцільних та виважених управлінських рішень щодо доцільності та визначення необхідності залучення банківських кредитів підприємством; надання змоги оцінювання результатів прийнятих управлінських рішень щодо здійснення операцій із залучення банківських кредитів та судження про своєчасність та результативність їх виконання; виявлення та усунення перешкод та негараздів, які можуть виникнути під час залучення, використання та погашення банківського кредиту; забезпечення можливості оперативного коригування дій, спрямованих на усунення виявлених відхилень від стратегії розвитку підприємства у зв'язку із залученням ним банківських кредитів; виявлення осіб, причетних до нецільового використання коштів залученого банківського кредиту та забезпечення можливості розроблення та провадження заходів із недопущення даних дій у майбутньому.

Функціонування на підприємстві дієвої та раціонально організованої системи внутрішнього контролю, на наш погляд, буде набагато ефективніше, ніж застосування окремих її засобів та елементів. Під системою внутрішнього контролю розуміють сукупність організаційних заходів, методик і процедур, що застосовуються керівництвом суб'єкта господарювання для впорядкованого і ефективного ведення його господарської діяльності.

Система внутрішнього контролю будь-якого господарюючого суб'єкта складається з такої сукупності елементів: системи бухгалтерського обліку; контрольного середовища; засобів контролю. Під контрольним середовищем розуміють практичні дії керівництва підприємства, спрямовані на встановлення та підтримання системи внутрішнього контролю, а також загальні відомості про роботу цієї системи, якими володіє керівництво суб'єкта господарювання (рис. 3).

Внутрішньому контролю, як і іншим видам контролю, притаманні власна технологія та процес контролю. Загальний порядок етапів та циклів бухгалтерського контролю має назву процесу контролю, та, відповідно, складається з таких етапів (рис. 4).

Рис. 3. Система внутрішнього контролю позикового капіталу у формі банківських кредитів

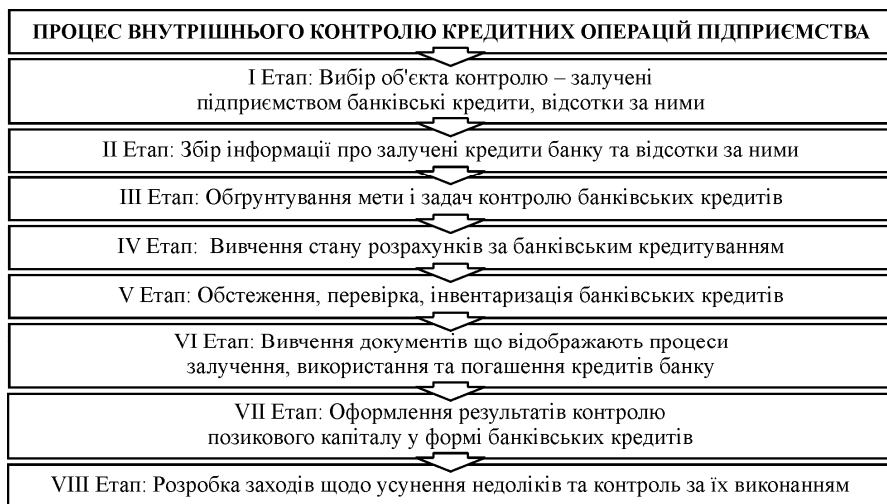

Рис. 4. Процес внутрішнього контролю позикового капіталу у формі банківських кредитів

Із зазначеного можна зробити висновок, що організований саме таким чином внутрішній контроль кредитних операцій буде відповідати вимогам, які ставлять завдання та принципи внутрішнього контролю цього об'єкта. Визначені вище стадії контрольного процесу у їх послідовному виконанні утворюють технологію внутрішнього контролю банківських кредитів, залучених суб'єктом господарювання на покриття потреб власної діяльності.

Технологія внутрішнього контролю господарських процесів із залучення, цільового використання та погашення банківських кредитів, на наш погляд, буде формуватись так (рис. 5). Отже, повинні відбуватись організація та розроблення технології та процесу внутрішнього контролю банківських кредитів. Наступною складовою провадження внутрішнього контролю банківських кредитів залучених підприємством є визначення та розроблення методики його здійснення та виокремлення сукупності прийомів, які забезпечуватимуть ефективність здійснюваних контрольних процедур.

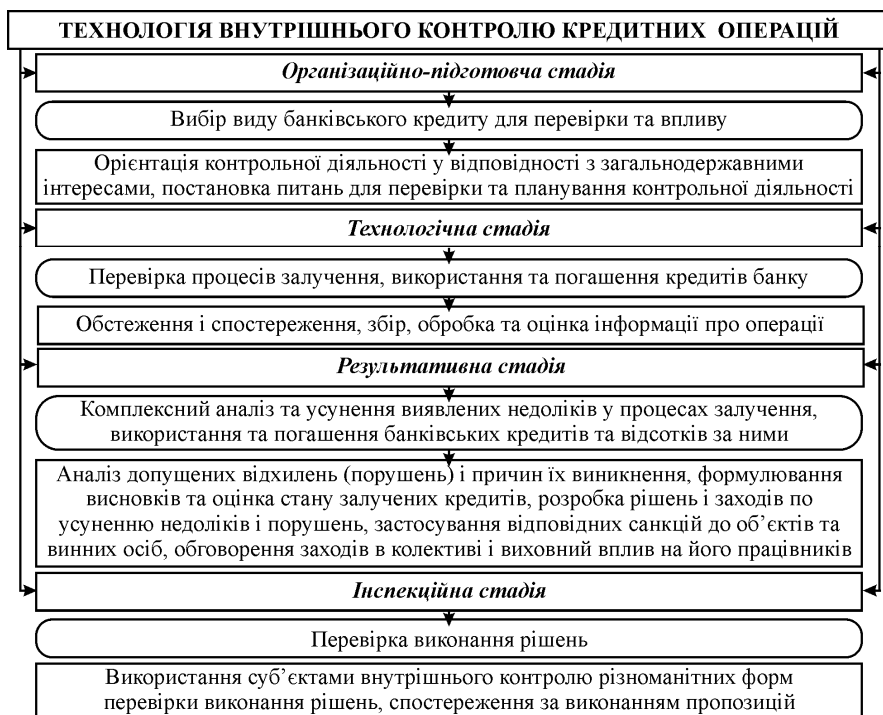

Рис. 5. Технологія внутрішнього контролю кредитних операцій

Методичні прийоми внутрішнього контролю кредитних операцій складаються із прийомів документального та фактичного контролю. Щодо прийомів документального контролю, то, на наш погляд, в умовах сучасних економічних реалій в значному обсязі зростає потреба різних користувачів інформації в отриманні достовірних даних про стан і рух позикового капіталу у формі банківських кредитів підприємства, якість яких безумовно може бути забезпечена тільки за допомогою організації ефективного документального контролю.

Завдання внутрішнього документального контролю позикового капіталу у формі банківських кредитів є досить важливими та необхідними, та водночас потребують забезпеченості інформаційними даними. Сукупність завдань та інформаційного забезпечення документального внутрішнього контролю банківських кредитів можна згрупувати так (табл. 1).

Внутрішній документальний контроль позикового капіталу у формі банківських кредитів виконує важливі завдання, виконання яких дасть змогу ефективно та раціонально управляти процесами залучення, використання та повернення банківських кредитів.

Одним із методичних прийомів внутрішнього документального контролю кредитних операцій виступає внутрішній аудит. Як зазначає Ф.Ф. Бутинець, аудит – це метод наступного внутрішнього контролю, застосування якого дає змогу визначити достовірність звітності, обліку, їх повноту та відповідність чинному законодавству та встановленим нормативам [3, с. 50].

Табл. Завдання та інформаційне забезпечення внутрішнього документального контролю кредитних операцій

Завдання документального контролю	Інформаційна база документального контролю
- виявити факти невідповідності форми і змісту кредитних договорів нормам, що містяться в чинному законодавстві; - встановити, чи відповідає метод відображення в бухгалтерському обліку відсотків за кредитом методу, затверджені кредитною політикою підприємства; - визначити повноту і своєчасність відображення в обліку операцій із залучення, використання та повернення банківських кредитів і відсотків за ними.	Нормативно-правові акти цивільного та господарського законодавства, нормативне забезпечення бухгалтерського обліку в Україні, кредитні договори, кредитна політика підприємства, Журнал № 2 та відомості аналітичного обліку, Головна книга, виписки банку, платіжні доручення та платіжні вимоги-доручення, фінансова звітність підприємства.
перевірити реальність наданих гарантій та застав для отримання банківських кредитів.	Кредитні договори, договори застави, договори поруки, договори страхування, страхові поліси, баланс ф. № 1, Головна книга, інвентарна книга обліку основних засобів, відомості обліку матеріалів, товарів, малоцінних і швидкозношуваних предметів, акти інвентаризації майна.
встановити причини і винних осіб у виникненні простроченої заборгованості та суми заподіяної шкоди підприємству в зв'язку зі сплатою відсотків за банківський кредит за підвищеною ставкою.	Кредитні договори, журнали-ордери № 1, № 2, № 4, № 6, відомості аналітичного обліку, виписки банків за розрахунковими і позичковими рахунками, наказ про посадові обов'язки працівників підприємства, платіжні доручення та платіжні вимоги, баланс ф. № 1, Примітки до річної фінансової звітності ф. № 5
перевірити правомірність віднесення відсотків на різні джерела, відповідно до чинних нормативних актів.	Нормативно-правові акти цивільного та господарського законодавства, нормативне забезпечення бухгалтерського обліку в Україні, МСБО (МСФЗ).
оцінити правильність узагальнення інформації про стан і рух кредитів банків у звітності підприємства.	Нормативно-правові акти цивільного та господарського законодавства, нормативне забезпечення бухгалтерського обліку в Україні, кредитні договори, кредитна політика підприємства, Журнал № 2 та відомості аналітичного обліку, Головна книга, виписки банку, платіжні доручення та платіжні вимоги-доручення, фінансова звітність підприємства: форми № 1, № 2, № 3, № 5.
встановити необхідність залучення кредитів банків, а також факти завищення плати банку за користування ними.	Плани фінансування та економічного обґрунтування необхідності залучення банківських кредитів, кредитні договори, Журнал № 2, виписки банків, платіжні доручення та платіжні вимоги, розпорядження на оплату заборгованості за банківський кредит, Головна книга, баланс форма № 1, звіт про рух грошових коштів форма № 3.
визначити ефективність використання банківських кредитів, залучених підприємством.	Баланс форма № 1, примітки до річної фінансової звітності, пояснювальна записка до річного звіту підприємства, розрахунки, виконані на основі даних фінансової звітності.
виявити випадки нецільового використання кредитів і винних у цьому осіб.	Кредитні договори, звіт про рух грошових коштів форма № 3, баланс форма № 1, Головна книга, Журнали № 1, № 2, № 4, № 6, виписки

банків по рахунках, платіжні доручення та платіжні вимоги, наказ про посадові обов'язки працівників організації.

Внутрішній аудит потребує створення на підприємстві спеціальної служби, яка буде включати до свого штату обізнаних та належним чином кваліфікованих працівників з бухгалтерського обліку та контролю. Отже, внутрішній аудит банківських кредитів, залучених підприємством буде здійснювати внутрішня аудиторська служба суб'єкта господарювання, покликанням якої є періодичне здійснення перевірки та оцінення:

- доцільності та раціональності заходів та системи внутрішнього контролю позикового капіталу у формі банківських кредитів;
- ефективності управління господарськими процесами, пов'язаними із залученням, використанням та погашенням залучених банківських кредитів, а також сплати відсотків за ними;
- повноти, своєчасності і достовірності відображення у фінансовій звітності результатів залучення, використання та погашення банківських кредитів;
- дотримання бухгалтерською службою підприємства принципів і внутрішніх процедур бухгалтерського обліку позикового капіталу у формі банківських кредитів.

Порядок проведення внутрішнього аудиту банківських кредитів, на наш погляд, повинен складатись із таких етапів:

- вивчення особливостей залучених суб'єктом господарювання банківських кредитів;
- попередній аналіз функціонування системи внутрішнього контролю позикового капіталу у формі банківських кредитів, залучених підприємством для визначення ступеня довіри до системи внутрішнього контролю та оцінення обсягу запланованих контрольних процедур;
- вивчення організації та порядку ведення бухгалтерського обліку позикового капіталу у формі банківських кредитів;
- планування аудиторської перевірки на основі отриманих даних;
- вивчення наказу про кредитну політику підприємства;
- вивчення матеріалів проведеної на підприємстві інвентаризації зобов'язань, до яких належать банківські кредити та оцінення відповідності даних інвентаризації даним фінансової звітності;
- арифметична перевірка форм звітності, перевірка взаємозв'язку між формами звітності та виділення специфічних статей звітності, на яких відображаються показники залучення, використання та погашення банківських кредитів та відсотків за ними;
- порівняння показників за синтетичними рахунками Головної книги щодо обліку довгострокових та короткострокових банківських кредитів із відповідними даними фінансової звітності;
- арифметична перевірка синтетичних рахунків з бухгалтерського обліку позикового капіталу у формі банківських кредитів Головної книги, вивчення кореспонденції рахунків з бухгалтерського обліку банківських кредитів та виявлення нетипових бухгалтерських проведення;
- встановлення відповідності оборотів і залишків за Журналом 2 та відомостей аналітичного обліку за рахунками 50 "Довгострокові позики" та 60 "Короткострокові позики" обліковим даним за відповідними рахунками Головної книги шляхом здійснення арифметичної перевірки;

- вибіркова перевірка первинних документів з бухгалтерського обліку позикового капіталу у формі банківських кредитів та зіставлення їх з даними реєстрів обліку;
- формування аудиторського висновку та рекомендацій управлінському персоналу підприємства.

Отже, повинна бути побудована методика внутрішнього аудиту позикового капіталу у формі банківських кредитів. Графічно процес аудиту даного об'єкта можна зобразити так (рис. 6).

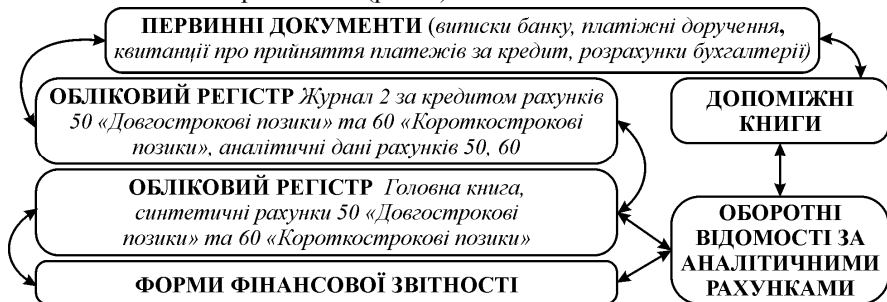

Рис. 6. Внутрішній аудит банківських кредитів

Бутинець Ф.Ф. зазначає, що особі, яка здійснює внутрішній аудит цього об'єкта необхідно привернути особливу увагу таким питанням:

- перевірка наявності договорів на одержання банківських кредитів;
- перевірка правильності класифікації банківських кредитів на довгострокові та короткострокові;
- перевірка цільового використання залучених підприємством банківських кредитів;
- перевірка повноти і своєчасності погашення банківських кредитів та відсотків за ними;
- складання переліку несвоєчасно погашених кредитів банку;
- перевірка правильності нарахування та списання відсотків за банківським кредитом;
- перевірка правильності складання кореспонденції за рахунками 50 "Довгострокові позики" та 60 "Короткострокові позики";
- відповідність записів аналітичного обліку за наведеними рахунками записам у Головній книзі та формах фінансової звітності;
- звірення оборотів і залишків у виписках банку, регістрах бухгалтерського обліку й у Головній книзі;
- зіставлення сум, відображених у фінансовій звітності, із залишками у Головній книзі;
- перевірка правильності застосування курсу валюти під час відображення у національній валюті одержання та погашення кредитів, наданих в іноземній валюті;
- перевірка правильності визначення курсових різниць на дату операції і на кінець звітного періоду [3, с. 191-192].

Отже, можна дійти висновку, що внутрішній аудит – це важливий засіб провадження ефективного внутрішнього контролю кредитних операцій.

Одним із прийомів внутрішнього аудиту є інвентаризація. Л.Г. Ловінською [6, с. 25] визначено такі стадії інвентаризації зобов'язань, до складу яких входять банківські кредити. Для потреб розроблення та провадження

методики інвентаризації банківських кредитів за потрібне вважаємо відобразити схематично основні стадії проведення інвентаризації кредитів банку (рис. 7). Саме так, на наш погляд, повинна проводитись інвентаризація банківських кредитів, залучених підприємством.

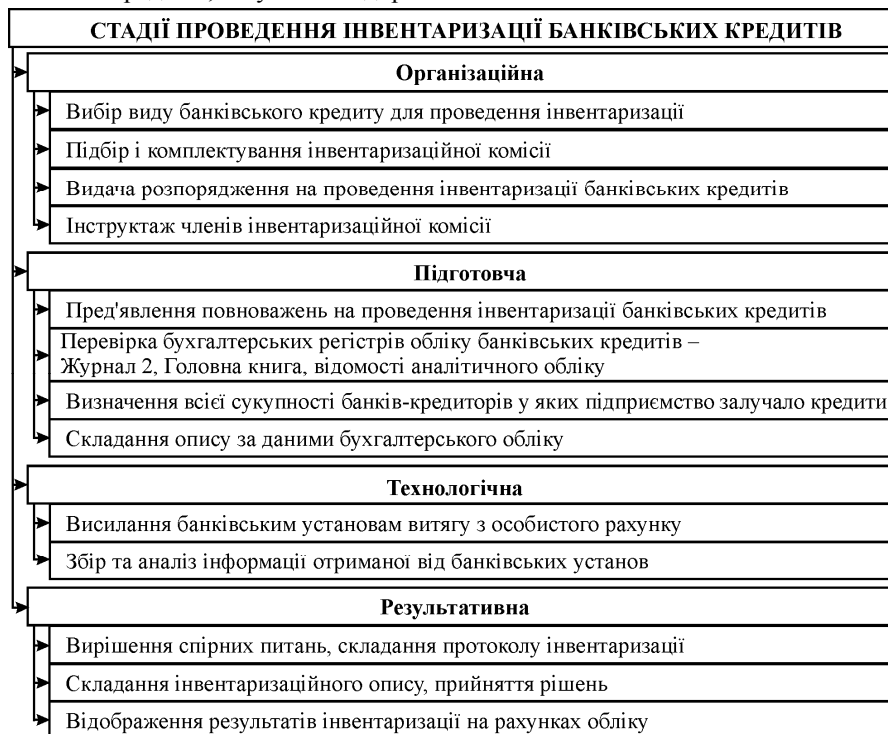

Рис. 7. Методика проведення інвентаризації банківських кредитів

Варто зазначити, що під час інвентаризації кредитних операцій інвентаризаційна комісія повинна перевірити облікові та фактичні дані за операціями із залучення підприємством банківських кредитів. Джерела такого порівняння можна зобразити так (рис. 8).

Також цікавим, на наш погляд, виявився підхід до здійснення інвентаризації зобов'язань, як категорії бухгалтерського обліку, до якої відносять банківські кредити вітчизняного дослідника І.В. Орлова, він зазначив, що інвентаризація як елемент методу внутрішнього контролю банківських кредитів виконує такі завдання: дає змогу встановити правильність проведення розрахунків із банківськими установами, від яких підприємство отримало кредит з метою виявлення відхилень, квантифікації їх розміру, періоду виникнення; сприяє виявленню прострочених банківських кредитів та встановлення необхідності їх погашення, а також факт нарахування штрафних санкцій у разі порушення умов кредитного договору; дає змогу з'ясувати обсяг зобов'язань підприємства перед банківськими установами, що допоможе об'єктивно відобразити величини показників зобов'язань в обліку та звітності [7].

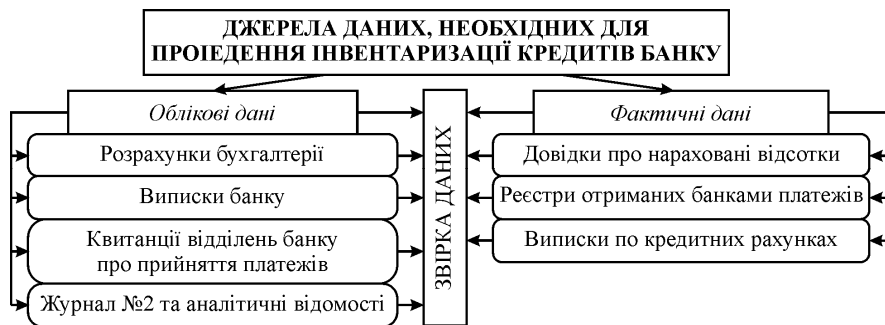

Рис. 8. Джерела облікових та фактичних даних для проведення інвентаризації банківських кредитів

Отже, можна дійти висновку, що інвентаризація кредитних операцій підприємства є досить важливим засобом внутрішнього контролю господарських операцій підприємства із залучення, використання та погашення кредитів банку і сплати відсотків за ними.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У процесі дослідження контролю операцій за банківськими кредитами ми розглянули всі елементи контролю, як засобу ефективного спостереження за виконанням на підприємстві прийнятих управлінських рішень та забезпечення відповідності здійснюваних під час господарської діяльності суб'єктом господарювання різноманітних операцій, зокрема із залучення та погашення банківських кредитів, на предмет їх законності, доцільності та об'єктивності.

Логічним завершенням внутрішнього контролю банківського кредитування є узагальнення та реалізація його результатів. На цьому етапі повинні групуватись та систематизуватись виявлені недоліки, порушення та зловживання, розробляти управлінські рішення, реалізація яких буде сприяти усуненню виявлених негативних фактів та запобігати їх виникненню у майбутньому. Тільки в цьому випадку можливе прийняття доцільних і дієвих управлінських рішень, що сприятимуть підвищенню ефективності використання підприємством позикового капіталу у формі банківських кредитів, адже, як свідчать статистичні дані, з кожним роком обсяги банківського кредитування підприємств різних сфер та галузей економіки зростають швидкими темпами. Цей факт визначає актуальність провадження контролю на підприємствах, які здійснюють залучення банківських кредитів.

Література

1. Білоус С. Удосконалення контролю системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств / С. Білоус. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.conferences.neasmo.org.ua/node/312>.
2. Бутинець Т.А. Управлінський контроль та його елементи / Т.А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Сер.: Економічні науки. – Житомир : Вид-во ЖДТУ. – 2011. – № 1(51). – С. 48-51.
3. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія : підручник [для студ. ВНЗ] спец. 7.050106 – "Облік і аудит" / Ф.Ф. Бутинець, С.В. Бардаш, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Житомир : Вид-во ЖІТІ, 2000. – 512 с.

4. Дубініна М.В. Інституціональний механізм контролю за формуванням результатів діяльності сільськогосподарських підприємств / М.В. Дубініна // Управління розвитком. – 2012. – № 7(128). – С. 9-10.

5. Корінко М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, диверсифікація : монографія. – К. : ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2007. – 429 с.

6. Ловінська Л.Г. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.] / Л.Г. Ловінська, Л.В. Жилкіна, О.М. Голенко та ін. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 370 с.

7. Орлов І.В. Документування та інвентаризація трансформації зобов'язань / І.В. Орлов. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2010_30/10_30_29.pdf.

Тивончук А.И. Внутренний контроль кредитных операций предприятия

Рассмотрены особенности организации и проведения внутреннего контроля кредитных операций предприятия, определены основные направления его совершенствования. Исследованы специфические особенности внутреннего контроля как средства управления деятельностью предприятия. Определены основные субъекты внутреннего контроля кредитных операций предприятия. Охарактеризована система внутреннего контроля заемного капитала в форме банковских кредитов.

Ключевые слова: внутренний контроль, кредитные операции, заемный капитал, предприятия, банковские кредиты.

Tyvonchuk O.I. Internal control credit transactions of enterprise

In the article the features of the organization and the internal control credit transactions of the enterprise are researched, the main directions of its improvement are determined. Specific features of internal control as a means of enterprise management are researched. The basic subjects of internal control credit transactions of the enterprise are determined. The system of internal control of loan capital in the form of bank loans is determined.

Keywords: internal control, credit transactions, loan capital, enterprise, bank loans.

УДК 657.47: 639.1

Асист. Г.А. Говда – НЛТУ України, м. Львів

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ МИСЛИВСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Проаналізовано сучасний стан обліку та калькулювання собівартості послуг мисливських господарств. Запропоновано систему калькулювання послуг з організації та проведення полювань. Зокрема визначено об'єкти калькулювання, калькуляційні одиниці, метод калькулювання, статті витрат планових та фактичних калькуляцій.

Ключові слова: витрати, собівартість, калькуляційні одиниці, метод калькулювання, калькуляція.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання для вибору управлінської стратегії та ціноутворення на послуги мисливських господарств важливим є формування інформаційної бази на основі калькулювання собівартості, що регламентовано Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах лісового господарства України [1]. Проте особливості обліку у мисливських господарствах у них не визначено. Це зумовлює нагальну потребу у розробленні методики калькулювання собівартості послуг на організацію та проведення полювань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій літературі проблеми калькулювання собівартості продукції, робіт, послуг досліджено у